

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

15. De Commodato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

cer, censetur continuare precarium à defuncto concessum. Imò tamen Dominus rem precario concessam alienet, non eo ipso expirat precarium, donec emptor illam rem à possessore avocaverit. *l. questum §. 2. ff. de Precario.*

Qualis autem culpa in precario præstanda sit, in *Tit. sequenti* commodius explicabo.

TITULUS XV. De Commodato.

SUMMARIÆ.

1. Commodatum quid, & an etiam detur in rebus immobilibus?
2. Commodatum est contractus gratuitus.
3. Quomodo differat à mutuo.
4. In commodato an detur compensatio?
5. In commodato res perit commodanti in mutuo ipsi debitori.
6. In commo præstat levissima culpa, nisi fuerit contractum in gratiam utriusque, num. 7.
7. Cur in precario præstat tantum lata culpa?
8. Commodatarius quando casum præstat.
9. Commodata res æstimato tradita an transferat periculum?
10. Mora quando faciat præstare casum; & ibi, si res fuisset etiam apud dantem peritura.
11. In commodato an levissima culpa præstanda sit in conscientia?

Commodatum est concessio alicujus rei gratuita in certum usum, ut eadem species, & non alia ejusdem generis nobis reddatur.

Dico I. Commodatum esse concessionem alicujus rei, quo nomine, quamvis communiter tantum veniant *res mobiles*, quæ de manu ad manum transire possunt, ut libri, equi, vestimenta & similia, *immobilia* autem, seu solo coherentia potius in usufructum concedi dicantur, nihilominus tamen si res immobilis alicui gratis sub nomine commodati concedatur, valebit con-

tractus, *l. 1. §. 1. ff. h. t.* Quod idem est in *d. §. 1.* & in *l. si gratuitam §. ff. de bo scriptis verbis.* constitutum est contra *incorporales*, nimirum servitus, hypothecationem, Jus pascendi, &c.

Dico II. Commodatum esse concessionem *gratuitam*; per hoc enim differt a *hæne*, quod hæc fiat pro certa pensionis æstimatione usûs, ut infra specialiter dicemus. Unde licet apud Germanos *commodatum*, *mutuum*, & *mutuum* eodem vocabulo *seygen/ verleyhen* nentur, à parte rei tamen hæc plurimum ter se differre, satis apparet, & magis plius apparebit.

Dico III. In commodato eadem *in specie & non in genere* restituenda se: est enim de natura commodati, ut dominium & possessio maneat penes commodantem solo jure utendi, & detur commodatarius translatio. *l. res commo ta. §. ff. hoc. tit.* Quare differt contractum à *mutuo*, quod mutuum committitur rebus usu consumptilibus, ut in *travino*, pecunia numerata ac similibus proinde non eadem res in specie, sed ejusdem generis restituitur, *l. 2. ff. de bus creditis.* transeatque dominium translatum in mutuatariû, ex quo eam commo re jure potest; dammodo suo tempore mutuo acceptam in genere reddat, ut frumentum pro frumento, pecuniam pro pecunia &c. sed quia in commodato res in specie restituenda est, non poterit trahi in rebus usu consumptilibus, nisi ferme casu excepto, si nimirum ad præsentationem vel ostentationem volens dives commo commodari rogaret, ad quæ in specie rum restituenda se obligaret. *l. 3. §. ff. de rebus creditis.*

Unde etiam in commodato non datur compensatio. *l. ult. C. de tit. ibi: præ-*

E N C

restitutio commodati non probatur
 recusat. C. quia compensatio
 non habet locum in quantitatibus, quæ
 tantum functionem recipiunt, non speciebus.
 Ubi tamen potest retentio quasi iure pigno-
 ris propter impensas in rem commodatam
 factas. *l. creditoris. 15. §. ult. ff. de Furtis.*
 Quod si verò res commodata fortassis
 ab ipso Commodatarii deperiisset, & jam non
 reperiret, sed pretio ejus refundendo agere-
 tur, compensationi quoque locus foret; quia
 tunc reverè quantitas ad quantitatem, sive
 pecunia ad pecuniam (ex supposito, quòd
 commodans vicissim commodatario pecu-
 niam deberet) contribueretur.
 Præterea inter commodatum & mutu-
 um quoque est notabilis differentia, quòd si
 res commodata casu fortuito sine culpa com-
 modatarii pereat, is non teneatur ad aliquam
 restitutionem, cum res pereat suo domino,
*l. in rebus. 18. ff. eod. domini-
 um. h. tit. l. in rebus. 18. ff. eod. domini-
 um. verò in re commodatà maneat penes
 commodantem. d. l. rei commodatæ. 8. ff.
 de rei. 1. & commodatarius sit debitor certæ
 speciei. Sed quia mutuarius sit dominus
 res mutuaturæ, & simul est debitor generis,
 quòd perire non potest, tamen si illa sine cul-
 pa ipsius perierit, v. g. pecunia mutuo ac-
 cepta per vim latronum ablata, vel incen-
 ditio consumpta sit, aut famulus vel nuncius
 ab ipso debitore sine mandato & deputatio-
 ne creditoris missus cum pecunia auferat,
 nihilominus ad restitutionem tenebitur. §. 2.
 ff. de rei. 1. Quibus modis re contrahitur obli-
 gatio. l. 4. ff. de Obligat. & act. Laym.
 in Theol. mor. lib. 3. Tract. 4. cap. 7. n. 4.
 Restat, ut videamus, quid in contractu
 commodati præstari debeat, id est, si v. g.
 corpus aut liber commodatus deterioretur,
 corrumpatur, aut omninò intereat? Hic re-
 perenda sunt ea, quæ in Lib. I. Tit. XXXV.
 §. 7. circa præstationem doli, culpæ & ca-*

sus in contractibus tradita sunt. Cùm igitur
 commodatum tantum tendat in utilita-
 tem recipientis, in eo levissima quoque culpa
 præstanda erit, c. unico. hoc. tit. d. l. in
 rebus. 18. ff. eod. Non obstat. §. 2. Instit.
 Quibus modis re contrah. oblig. ubi tan-
 tum exacta custodia in commodato requi-
 ritur: quia ibi ad concilianda Juribus jura
 positivus accipiendus est pro superlativo,
 quando id apparet ex aliis legibus, sicuti &
 ex l. 1. §. 4. ff. de Obl. & act. ubi dicitur
 commodatarium ad exactissimam dili-
 gentiam præstandam teneri.

Porro licet in commodato etiam levissi-
 ma culpa præstetur, ut dictum, procedit hoc
 tamen regulariter, si commodatum solum
 commodatarii gratià fiat; si verò commo-
 datum fiat principaliter in gratiam Commo-
 dantis: exempli causà, si quis sponsæ vel
 uxori suæ commodaverit ornamenta, quòd
 honestius culta ad se deduceretur, dolus tan-
 tum & lata culpa à sponsa vel uxore præ-
 stabitur. l. 5. §. interdum. 10. ff. hoc tit.
 Quòd si commodatum utriusque causà fiat,
 levis culpa æstimabitur, veluti inquit Juris
 consultus in l. in rebus 18. vers. ut si utri-
 usque ff. hoc tit. si communem amicum ad
 cœnam invitaverimus, tuque ejus rei curam
 suscepisses, & ego tibi argentum commo-
 daverim &c.

Speciale quoque est in contractu preca-
 rii, quòd licet precarium in gratiam solius
 accipientis contrahatur, nihilominus in
 eo nec levis nec levissima, sed lata tantum
 culpa præstetur, l. questum. 8. §. 3. ff. de
 Precario. Rationem hujus specialitatis com-
 munitè assignant DD. quòd precarium ex
 magna liberalitate dantis proveniat, qui rem
 suam alteri gratis sine determinatione usûs
 vel temporis concedit, ut proinde non sit ve-
 rissimè, quòd accipientem voluerit ad tam
 exactam custodiam obligare. Deinde talis

exacta custodia propterea in precario desiderari non potest, quia accipiens precarium in eo multum gravatur, quod id ad libitum concedentis revocari valeat, cum e contra commodatum ante tempus praefixum, & in contractu a partibus determinatum nequeat repeti. *c. fin. de Precariis. & c. unic. h. tit.*

9 Casus autem fortuitus seu interitus, vel deterioratio rei sine culpa commodatarii contingens in commodato non praestatur, quia commodans manet dominus rei commodatae, res autem, quae casu perit, suo Domino perit. Item commodatarius est debitor certa speciei, debitor autem certa speciei ejusdem interitu liberatur, juxta vulgata Juris axiomata.

Excipiuntur tamen in cap. unico. hoc tit. tres casus, in quibus etiam interitus fortuitus praestandus veniat. I. Si culpa commodatarii casum praecesserit. e. g. si commodatarius usus fuerit non ad usum determinatum; ut si eidem commodatus sit equus ad certum locum, ipse vero aliud iverit, & incidit in latrones, aut si res casu quidem immediatè pereat v. g. incendio vel furto, potuisset tamen commodatarius facile aufugere, aut rem subducere. *l. 5. §. 4. & 7. & l. in rebus. 18. ff. h. tit.* II. Si per speciale pactum omne periculum in re commodata eventurum commodatarius in se suscepit, contractus enim ex conventionione legem accipiunt. *cap. contractus. 85. de Rei. Jur. in 6.* Volunt tamen DD. pactum non debere tantum in generalibus terminis concipi; v. g. promitto, me omnem casum praestitutum, sed debere aliquos casus in specie exprimi, v. g. resarciam damnum, si ve equus commodatus moriatur, si ve per milites auferratur &c. eo quod communiter receptum sit, promissionem generalem, de damno quocunque modo & casu dato praestando non semper obligare. *l. fluminum. 24. de Damno infecto l. sed etsi. 4. §. quae situm. ff. Si quis*

caution. & c. Et alia nota est regula in generali promissione non veniat ea, quae verisimiliter in specie non transierunt. *Arg. cap. qui ad agendum. Procurationibus. in 6. c. in generali. Reg. Juris in 6.* Unde frequentes effugia ac exceptiones opponere poterunt, se de hoc vel illo periculo in se non cogitasse.

De eo dubitatur, an si res commodata tradita sit, per talem aestimatio nem omne etiam periculum transierit, featur, quemadmodum si marito tradita sit aestimata tradatur. *l. plerumque. de Jure dot. l. quoties. C. cod. Tit.*

9. Licet, quod in dote, etiam in re commodata videatur constitutum in l. hoc tit. nihilominus equiorem esse sententiam Panorm. in c. unico. h. tit. n. 22. aestimatio rei transferat quidem periculum in accipientem in illis contractibus, quae natura talis est, ut dominium rei transierit, atque ita aestimatio adjecta quali velut nem operari possit, sicut in dote, quae minimum saltem civile alias in re transit. *Princ. Inst. Quibus alienari. & c. cui & naturae* tanto facilius potest per emptionem, non quidem tantum, sed juxta naturam dotis soluto matrimonio in specie vel in pretio revocari, ceteris autem contractibus, quorum non patitur transferri dominium, commodatum, locatio, & similes, aestimatio & casus non transferatur, sed aestimatio solum operetur, ut si culpa rei perierit, dominus non teneatur amplius periculum probare. Adde, quod in contractibus interpretatio fiat contra eum, in cuius favore erat legem contractus aperit. *juxta Regulam 57. Juris in 6.* Accipitur positio in potestate commodantis, sub conditione expressa de praestando fortuito commodare. Textus vero in

ENK

congruè intelligi potest, quando præter
intentionem rei speciale insuper pactum
casu fortuito præstanto accessit.

Tertio demum est exceptio, quòd com-
modatarius ad casum fortuitum præstan-
dam teneatur, si post usum expletum fuerit
in morè culpabili, quâ de re superius in
l. l. Tit. de Pacis. §. 7. n. 26. dictum.

Querunt præterea DD. an in conscien-
tia restitutionem teneatur, cuius culpa
non est levisimâ, adeoque sine culpa mor-
talis res commodata interit? e. g. qui librum
commodatum in cubiculo reliquit, & egre-
ssus clavem quidem detrahit, sed non ten-
tante, an fortiter clausum esset, & propte-
rea cum janua præter intentionem suam a-
perta remansisset, liber ablatum sit, &c. Af-
firmant DD. magis, ni fallor, communiter
in illo principio etiam superius in Lib. I. in
Titulo II. de Constitutionibus. tradito,
quod lex iusta in foro externo sit etiam
in foro interno, nisi sit merè penalis, aut
in iusta præsumptione fundata. Atqui
si lex, quæ commodatario levisimam cul-
pam præstantam injungit, iusta censetur ex
causa capere: primo, quia causa gratitu-
tatis naturalis id exigit, ut, qui rem gratis
utendam accipit, eam diligentissime cu-
sodiatur. Secundo, quia re pereunte alteru-
ter debet damnum sentire vel commodans,
qui rem beneficius, & nullam culpam dedit,
vel commodatarius, qui beneficium accepit,
& insuper culpam qualem qualem posuit,
æquus proinde est, ut hic potius ex sua
culpa, quam ille sine culpa ex suo beneficio
alteri præstito damnum sentire teneatur,
culpa enim cuique sua, non alteri nocere
debet. Accidit, quòd istam restitutionem
ex culpa levisimâ non tantum leges Civiles,
sed etiam sacri Canones in cap. unico hoc
tit. expresse injungant: Canones verò non
tantum forum externum, sed etiam salutem

animarum & dispositionem circa forum
conscientiæ respicere soleant. cap. 1. de Con-
stitutionibus in 6. c. 1. de Sepult. eodem
libro. Lessius. de Justitia & jure lib. 2. cap.
8. n. 46. Laym. in Theol. Mor. lib. 3. tract.
4. cap. 8. n. 2. Barb. in Collect. ad c. un.
hoc tit. n. 2. & 5. & citati ibidem.

TITULUS XVI De Deposito.

SUMMARI.

1. In depositarium non transit usus rei, nisi aliquando
presumptivè.
2. Deponens habet privilegium personale prælationis.
3. In deposito an dolus tantum vel etiam culpa præ-
sentiur?
4. Depositarius quando ad exactiorem custodiam, cul-
pam, vel etiam periculum obligatur.
5. Depositum potest pro arbitrio deponentis revocari.
6. In deposito non admittitur compensatio.
7. Depositarius an possit vel teneatur tantam curam re-
bus depositis adhibere, quantum suis?
8. Depositarius orto v. gr. incendio an teneatur res de-
positas suis præferre? & ibi qualiter probetur
amissio rei depositæ?
9. Ex deposito factis apud Prelatum non tenetur Ecele-
sia, nisi accesserit consensus Capituli. De Se-
questro remissive.

Depositum est traditio rei custodie
tantum causâ facti a. l. i. ff. hoc tit.

Dico: depositum tantum custodie
causâ fieri: nam in depositariam regulariter
non transfertur usus rei depositæ, nisi aliud
vel expresse agatur, vel tacite ex præsum-
ptâ mente deponentis colligatur, ut quia
amicus apud amicum pecuniam in sacco non
obsignatam deposuit; quamvis nec hic de-
positario usus censetur aliter concessus,
quàm si sciat tantundem posse in genere re-
stituere. l. die. 25. §. 1. & ibi Gloss. ff. l. iii.

Ubi etiam singulariter notandum, si de-
positarius pecuniam depositam etiam cum
licentia deponentis de facto expenderit, &